

Impact Factor: 4.917

ISSN: 2181-0966

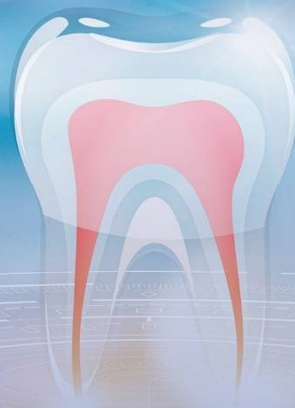
DOI: 10.26739/2181-0966

www.tadqiqot.uz

JOURNAL OF

ORAL MEDICINE AND CRANIOFACIAL RESEARCH

Informing scientific practices around the world through research and development

SAMARKAND
STATE MEDICAL UNIVERSITY

VOLUME 3
ISSUE 4

2022

ЖУРНАЛ СТОМАТОЛОГИИ И КРАНИОФАЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 3, НОМЕР 4

JOURNAL OF ORAL MEDICINE AND CRANIOFACIAL RESEARCH
VOLUME 3, ISSUE 4

Главный редактор:

Ризаев Жасур Алимджанович

доктор медицинских наук, профессор, ректор Самаркандского государственного медицинского института, Узбекистан

Заместитель главного редактора:

Юлдашев Абдуазим Абдувалиевич

доктор медицинских наук, доцент Ташкентского Государственного Стоматологического института, Узбекистан

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Билалов Эркин Назимович

доктор медицинских наук, профессор, Узбекистан

Новиков Вадим Михайлович

доктор медицинских наук, профессор, Украина

Бекжанова Ольга Есеновна

доктор медицинских наук, профессор, Узбекистан

Бахритдинова Фазилят Арифовна

доктор медицинских наук, профессор, Узбекистан

Шомуродов Кахрамон Эркинович

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Шамсиев Жахонгир Фазлиддинович

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Юсупалиходжаева Саодат Хамидуллаевна

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Вахидов Улугбек Нуритдитнович

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Муртазаев Саидмуродхон Саидаълоевич

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Шукурова Умида Абдурасуловна

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Хасанова Лола Эмильевна

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Хазратов Алишер Исамиддинович

PhD, Узбекистан

Исомов Мираскад Максудович

PhD, доцент, Узбекистан

Эронов Ёқуб Куватович

PhD, доцент, Узбекистан

Кубаев Азиз Сайдалимович

ответственный секретарь, PhD, доцент, Узбекистан

Аветиков Давид Саломонович

доктор медицинских наук, профессор, Украина

Амхадова Малкан Абдурашидовна

доктор медицинских наук, профессор, Россия

Копбаева Майра Тайтолеуовна

доктор медицинских наук, профессор, Казахстан

Грудянов Александр Иванович

доктор медицинских наук, профессор, Россия

Лосев Фёдор Фёдорович

доктор медицинских наук, профессор, Россия

Шаковец Наталья Вячеславовна

доктор медицинских наук, профессор, Белоруссия

Jun-Young Paeng

доктор медицинских наук, профессор, Корея

Jinichi Sakamoto

доктор медицинских наук, профессор, Япония

Дустмухамедов Дильшод Махмудович

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Ризаев Элёр Алимджанович

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Камалова Феруза Рахматиллаевна

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Абдувакилов Жахонгир Убайдулла угли

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Зоиров Тулкин Элназарович

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Мамедов Умиджон Суннатович

доктор медицинских наук, доцент, Узбекистан

Юнусходжаева Мадина Камалитдиновна

доцент, Узбекистан

Верстка: Хуршид Мирзахмедов

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Chief Editor:

Jasur A. Rizaev

*Doctor of Medical Sciences, Professor,
Rector of the Samarkand State Medical Institute,
Uzbekistan*

Deputy Chief Editor:

Abduazim A. Yuldashev

*Doctor of Medical Sciences, Associate
Professor of the Tashkent State Dental Institute,
Uzbekistan*

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

Erkin N. Bilalov

Doctor of Medical Sciences, Professor, Uzbekistan

Vadim M. Novikov

Doctor of Medical Sciences, Professor, Ukraina

Olga E. Bekjanova

Doctor of Medical Sciences, Professor, Uzbekistan

Fazilat A. Bahritdinova

Doctor of Medical Sciences, Professor, Uzbekistan

Kakhramon E. Shomurodov

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Jahongir F. Shamsiev

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Saodat H. Yusupalikhodjaeva

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Ulugbek N. Vakhidov

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Saidmurodkhon S. Murtazaev

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Umida A. Shukurova

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Lola E. Khasanova

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Alisher I. Khazratov

PhD, Uzbekistan

Miraskad M. Isomov

PhD, Docent, Uzbekistan

Yokub K. Eronov

PhD, Docent, Uzbekistan

Aziz S. Kubayev

Executive Secretary, PhD, Docent, Uzbekistan

David S. Avetikov

Doctor of Medical Sciences, Professor, Ukraine

Malkan A. Amkhadova

Doctor of Medical Sciences, Professor, Russia

Maira T. Kopbaeva

Doctor of Medical Sciences, Professor, Kazakhstan

Alexander I. Grudyanov

Doctor of Medical Sciences, Professor, Russia

Losev Fedor Fedorovich

Doctor of Medical Sciences, Professor, Russia

Natalya V. Shakovets

Doctor of Medicine, Professor, Belarus

Jun-Young Paeng

Doctor of Medicine, Professor, Korea

Jinichi Sakamoto

Doctor of Medicine, Professor, Japan

Dilshod M. Dustmukhamedov

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Rizaev Elyor Alimdjanovich

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Kamalova Feruza Raxmatillaevna

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Jahongir U. Abduvakilov

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Tulkin E. Zoirov

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Umidjon S. Mammadov

Doctor of Medical Sciences, Docent, Uzbekistan

Madina K. Yunuskhodjaeva

Docent, Uzbekistan

Page Maker: Khurshid Mirzakhmedov

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

СОДЕРЖАНИЕ | CONTENT

1. Арсланов Камол СРАВНЕНИЕ МЕТОДОВ ОПРЕДЕЛЕНИЯ НЕЙТРАЛЬНОЙ ЗОНЫ У ПАЦИЕНТОВ С ПОЛНОЙ АДЕНТИЕЙ.....	6
2. Akbarov Avzal, Ziyadullaeva Nigora, Omonova Nigora, Abduvakilov Jaxongir METHODS OF OPTIMIZING TOOTH COLOR SELECTION IN ORTHOPEDIC RESTORATION.....	10
3. Inagamov Sherzod, Olimjonov Kamron, Rizaev Jasur, Nazarova Nodira SPORTCHILAR OG‘IZ BO‘SHLIG‘I DAGI KLINIK-MORFOLOGIK KO‘RSATKICHLARINING O‘ZGARISHI.....	13
4. Бекжанова Ольга, Адизов Миразиз, Мустагизова Феруза, Тилляходжаев Санжарходжа, Дильбарханов Басымбек СОСТОЯНИЕ ТВЕРДЫХ ТКАНЕЙ ЗУБОВ У РАБОЧИХ НЕФТЕПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	18
5. Musurmanov Fazliddin, Kubaev Aziz, Pulatova Barno METABOLIK SINDROM BILAN KECHAYOTGAN YUZ-JAG‘ SOHASI FLEGMONALARINING KLINIKO- IMMUNOLOGIK XUSUSIYATLARI.....	22
6. Nurova Shoxsanam SURUNKALI TONZILLIT VA SURUNKALI BRONXIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA TISH-JAG‘ ANOMALIYALARINI ERTA TASHXISLASH, PROFILAKTIKASI VA DAVOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	26
7. Tulyaganov Jamshid, Rizaeva Sevara, Abduvakilov Jaxongir A MODERN VIEW ON AN INTEGRATED APPROACH TO THE REHABILITATION OF PATIENTS WITH POSTOPERATIVE JAW DEFECTS.....	32
8. Rizaev Jasur, Maxkamova Okila, Raximova Dilorom TEZ RIVOJLANUVCHI PARODONTIT BILAN BRONXIAL ASTMA KOMORBID XOLATIDA PERIODONTAL TO‘QIMALARNING YALLIG‘LANISHI VA RESPIRATOR TIZIM DISBALANSI DARAJASINING UZVIY KECHISHI.....	36
9. Астанов Отабек HISSIY BUZILISHI MAVJUD BO‘LGAN BEMORLARDA CHAKKA PASTKI BO‘G‘IMI KASALLIKLARINI DAVOLASH USULLARI.....	39
10. Xabibova Nazira, Razikova Dilnoza OG‘IZ BO‘SHLIG‘I SHILLIQ QAVATINING SURUNKALI YALLIG‘LANISHI FONIDA IKKALA BOSQICHDAGI ARTERIAL GIPERTEZIYA BILAN ASORATLANGAN COVID-19 MAVJUD BEMORLARDA ENDOTELIAL DISFUNKSIYANI KOMPLEKS DAVOLASH SAMARADORLIGI.....	42
11. Razikova Dilnoza, Xabibova Nazira ARTERIAL GIPERTENZIYA BILAN ASORATLANGAN COVID-19 MAVJUD BEMORLARNING OG‘IZ BO‘SHLIG‘I TO‘QIMALAR HOLATINING O‘ZIGA XOS KLINIK XUSUSIYATLARI.....	48
12. Pulatova Rayxon PARAZITAR INVAZIYALI BEMORLARDA SURUNKALI QAYTALANUVCHI AFTOZ STOMATIT DAVOSI SAMARADORLIGINI KLINIK-LABORATOR BAXOLASH.....	54
13. Akbarov Avzal, Ziyadullaeva Nigora, Irismetova Barno, Abduvakilov Jaxongir A COMPLEX APPROACH TO THE TREATMENT OF CHRONIC APHTHOUS STOMATITIS AS A SPECIAL PREPARATION OF THE ORAL CAVITY FOR PROSTHETICS.....	60
14. Камилов Халиджан, Касимова Мунирахон, Ризаева Манзурахон, Хамраева Гавхар КАТАРАКТА У ЛИЦ СРЕДНЕГО ВОЗРАСТА В ПОСТКОВИДНОМ ПЕРИОДЕ.....	65
15. Жабборова Феруза COVID-19 НИНГ ЎРТАЧА ВА ОФИР ДАРАЖАСИ БИЛАН КАСАЛЛАНГАН ОДАМЛАРДА ЯЛЛИГ‘ЛАНИШНИНГ АДАПТИВ ТИЗИМЛИ ИММУНОЛОГИК ОМИЛЛАРИНИ ЎРГАНИШ.....	68
16. Рустамова Дилдора, Ризаев Жасур, Хазратов Алишер, Олимжонов Камрон, Олимжонova Фарангиз, Ражабий Музаяна ВЫЯВЛЕНИЕ АНТИТЕЛ ПРОТИВ SARS-COV-2 И АПФ-2.....	72

Inagamov Sherzod Muhamadisakovich
Olimjonov Kamron Jasur o'gli
Toshkent davlat stomatologiya instituti
Rizaev Jasur Alimdjaniyevich
Nazarova Nodira Sharipovna
Samarqand davlat tibbiyot universiteti

SPORTCHILAR OG'IZ BO'SHLIG'I DAGI KLINIK-MORFOLOGIK KO'RSATKICHLARINING O'ZGARISHI

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7812645>

ANNOTATSIYA

Salomatlik insoniyat kelajagining kalitidir. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) "Salomatlikni mustahkamlash, dunyo xavfsizligini ta'minlash va aholining zaif qatlamlarini xizmatlar bilan qamrab olish" dasturini ishlab chiqdi. Dastur 2023 yilga qadar erishiladigan yangi vazifalarni o'z oldiga qo'yadi: barcha yoshdagi barcha aholini tibbiy qamrab olishni ta'minlash; yaxshilangan salomatlik va farovonlikni ta'minlash.

Kalit so'zlar: salomatlik, o'g'iz bo'shlig'i, sport, sog'liqni saqlash.

Инагамов Шерзод Мухамадисакович
Олимжанов Камрон Жасур угли
Ташкентский государственный стоматологический институт
Ризаев Жасур Алимджанович
Назарова Нодира Шариповна
Самаркандский государственный медицинский университет

ИЗМЕНЕНИЕ КЛИНИКО-МОРФОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ У СПОРТСМЕНОВ В ПОЛОСТИ РТА

АННОТАЦИЯ

Здоровье-залог будущего человечества. Всемирная организация здравоохранения (ВОЗ) разработала программу "Укрепление здоровья, обеспечение мировой безопасности и охват услугами уязвимых групп населения". Программа ставит перед собой новые задачи, которые будут достигнуты к 2023 году: обеспечить медицинское страхование для всех слоев населения всех возрастов; обеспечить улучшение здоровья и благополучия.

Ключевые слова: здоровье, ротовая полость, спорт.

Inagamov Sherzod Muhammadisakovich
Olimjonov Kamron Jasur ugli
Tashkent State Institute of Dentistry
Rizaev Brave Alimdzhanovich
Nazarova Nadira Sharipovna
Samarkand State Medical University

CHANGES IN CLINICAL-MORPHOLOGICAL INDICATORS OF ATHLETES IN THE ORAL CAVITY

ANNOTATION

Health is the key to the future of humanity. The World Health Organization (who) has developed a program to "strengthen health, ensure world security and cover vulnerable segments of the population with services." The program sets itself new tasks that will be achieved by 2023: ensuring medical coverage of all populations of all ages; ensuring improved health and well-being.

Keywords: health, oral cavity, sports.

Kirish. Salomatlik insoniyat kelajagining kalitidir. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) "Salomatlikni mustahkamlash, dunyo xavfsizligini ta'minlash va aholining zaif qatlamlarini xizmatlar bilan qamrab olish" dasturini ishlab chiqdi. Dastur 2023 yilga qadar erishiladigan yangi vazifalarni o'z oldiga qo'yadi: barcha yoshdagi

barcha aholini tibbiy qamrab olishni ta'minlash; yaxshilangan salomatlik va farovonlikni ta'minlash [14].

Jahonda XXI asr tibbiyotining ustuvor yo'nalishi "Sog'liqni saqlash. Ushbu loyihaning maqsadi sog'lom turmush tarzini shakllantirish, tibbiy yordamning mavjudligi va sifatini oshirish orqali butun dunyoda aholi salomatligini saqlash va mustahkamlashdan iborat

[8, 2]. Loyihani amalga oshirish uchun bemorga yo'naltirilgan sog'liqni saqlash modeli (People-Centered Health Care) taklif qilindi. Ushbu innovatsion yondashuv salomatlikning sabablari va ta'sirini tushunish, minimal diagnostik belgilarga e'tibor berish, o'tkir holatlarni davolashning eng to'g'ri usulini tanlash, davolash va simptomlarning ta'sirini kuzatish, sog'lom turmush tarzini topish va o'rganish, fikr-mulohazalarni bildirish orqali sog'liqni saqlash tizimida parvarish qilishni yaxshilaydi. Bunday qurilmalarning tarqalishi tibbiy yordamni samarali va hamma uchun ochiq qiladi [1, 7].

Prognozlash, profilaktika va sog'lom turmush tarziga qaratilgan harakat sog'liqni saqlashni rivojlantirishning zamonaviy traektoriyasidir.

Keyingi yillarda aholini jismoniy tarbiyaga jalb etish orqali ularning salomatligini mustahkamlashda sportning ahamiyati ortib bormoqda [4, 2]. Biroq, elita sportlari sportchilarda kasbiy kasalliklarning yuqori xavfi bilan bog'liq. So'nggi o'n yillikdagi ilmiy adabiyotlar ma'lumotlari shuni ko'rsatdiki, sportchilar orasida tekshirilganlarning atigi 15-28 foizi sog'lomdir [2, 9, 4].

Sportchilar va jismoniy faol, lekin sport bilan shug'ullanmaydigan odamlarda kasallanish strukturasi solishtirish uning boshqacha ekanligini ko'rsatdi. Sportchilar orasida yurak-qon tomir tizimi kasalliklarining tarqalishi 66%, sportchi bo'lmaganlar - 23,5%, jarohatlar va tayanch-harakat tizimi kasalliklari birinchisida umumiy kasallanishning 45%, ikkinchisida - 8% ni tashkil qiladi. [12].

Sport bilan shug'ullanadigan odamlarda patologiyaning namoyon bo'lishiga vosita faoliyatining o'ziga xosligi va ushbu faoliyat olib boriladigan muhit katta ta'sir ko'rsatadi.

Masalan, tayanch-harakat tizimining surunkali kasalliklari suzuvchilar orasida nisbatan kam uchraydi va tez-kuchli sport va jang san'ati vakillari orasida ancha keng tarqalgan. Periferik asab tizimining kasalliklari boshqa sportchilarga qaraganda sportchilar, og'ir atletikachilar, kurashchilar va futbolchilarda ko'proq uchraydi. LOR - organlar kasalliklarining eng ko'p soni otishni o'rganish bilan shug'ullanadigan odamlarda - 71,5%, suv sportida - 45%, qishki sport turlarida - 40% uchraydi [10].

Har xil sport turlariga xos bo'lgan jismoniy va hissiy stress jag'-fasial soha mushaklari, temporomandibular bo'g'im, artikulyatsiya va okklyuzion, tishlarning qattiq to'qimalari va periodontium holatining o'zgarishiga olib keladi [2, 12]. Okklyuziyaing buzilishi, interalveolyar masofaning o'zgarishi sportchilarning erta charchashiga olib kelishi mumkin, bu esa tananing umumiy holatining yomonlashishiga olib keladi. Shuningdek, sport bilan shug'ullanadigan odamlarda og'iz bo'shlig'ining mahalliy immuniteti ko'rsatkichlariga tashqi muhit omillarining sezilarli ta'siri va buning natijasida tish kasalliklari paydo bo'lishi aniqlandi [4, 7, 13].

JSSST ma'lumotlariga ko'ra, qattiq tish to'qimalarining patologiyasi dentoalveolyar tizimning shikastlanishining eng erta shaklidir [1]. Yoshlar orasida 90% gacha tish kariesining tarqalishi doimiy ravishda o'sib bormoqda. Sportchilarda, sport turiga qarab, shu jumladan ortiqcha mashq qilish sindromi fonida, tish kariesining tarqalishi 96% [12]. Barcha tish kasalliklari orasida karioz va karioz bo'lmagan lezyonlarning kombinatsiyasi alohida ahamiyatga ega. Erta tashxis qo'yish va qattiq tish to'qimalarining patologiyasini davolashga kompleks yondashuv hayot sifatini yaxshilaydi va natijada insonning ijtimoiy muvaffaqiyati ko'rsatkichini yaxshilaydi [7].

Sport tibbiyotidagi katta yutuqlarga qaramay, sportchilar o'rtasida tish kasalliklarining yuqori tarqalishi muammosi hal etilmayapti, bu esa uni chuqurroq o'rganish uchun dolzarb bo'lib qolmoqda.

Og'iz bo'shlig'i kasalliklarining oldini olish bugungi kunda sportda tibbiy nazoratning tibbiy va gigienik dasturlarining ajralmas qismiga aylanmoqda [5]. Ko'pgina mualliflar professional og'iz gigienasini maqsadli immunokorreksiya bilan birlashtirish zarurligini ta'kidlaydilar [8, 3]. Sportchilarda asosiy stomatologik kasalliklarning oldini olish uchun bir qator mualliflar sport paytida maxillofasial mintaqani shikastlanishdan himoya qilish uchun zarur bo'lgan maxsus tish shinalaridan foydalanishni taklif qiladilar [9].

Bizning fikrimizcha, stomatologik kasalliklarining oldini olishning asosiy va eng qulay usuli bu og'iz bo'shlig'i gigienasi vositalaridan foydalanishdir. Turli xilligiga qaramay, zamonaviy shaxsiy gigiena vositalari bir qator kamchiliklarga ega.

Bularga og'iz bo'shlig'i shilliq qavatiga qurituvchi ta'sir, terapevtik va profilaktik ta'sir boshlanishidan oldin uzoq muddatli foydalanish zarurati, yuqori abrazivlik, individual intoleransning rivojlanishi va yuqori narx kiradi [11].

Shunday qilib, yangi tarkib va xususiyatlarga ega bo'lgan innovatsion terapevtik va profilaktik vositalarni ishlab chiqish kimyogarlar va turli profilli shifokorlarni (tish shifokorlari, dermatologlar, immunologlar, endokrinologlar) qiziqtiradigan dolzarb vazifadir. Biz o'rgangan adabiyotlarda sport bilan shug'ullanadigan odamlarda qattiq tish to'qimalarini davolash bo'yicha yagona tadqiqotlar mavjud. Og'iz bo'shlig'ini sanitariya qilish bo'yicha o'quv tsiklining optimal davrini tanlash masalalari ko'rib chiqiladi [8, 9]. Biroq, sportchilarda qattiq tish to'qimalarini kompleks davolash uchun plomba materialini tanlash bo'yicha ma'lumotlar yo'q, bu esa ushbu mavzuni chuqurroq o'rganish uchun muhim qiladi.

Tadqiqot maqsadi. Sportchilarda qattiq tish to'qimalarining holatini klinik va laboratoriya o'rganish asosida qattiq tish to'qimalari kasalliklarini kompleks davolash va oldini olish taktikasini ishlab chiqish va asoslash.

Materiallar va uslublar. Bir markazli randomizatsiyalangan klinik-instrumental nazorat ostida ochiq tadqiqot o'tkazildi. Tadqiqotda 18 yoshdan 35 yoshgacha bo'lgan 45 nafar sportchi ishtirok etdi, ular orasida 84% erkaklar va 16% ayollar, turli darajadagi jismoniy tayyorgarlik mashg'ulotlarining turli davrlarida. Professional sportning o'rtacha davomiyligi 15 yil. Asosiy guruh sport turlarining olimpiya tasnifiga ko'ra 3 ta kichik guruhga bo'lingan: velosiped sporti (yengil atletika, suzish, chang'i sporti va boshqalar), tezlik-quvvat (tennis, boks, og'ir atletika va boshqalar), jamoaviy sport turlari bilan shug'ullanuvchi kichik guruh (futbol, xokkey va boshqalar). Nazorat guruhi: jismoniy faol, lekin sport bilan shug'ullanmagan 20 kishi.

Nazorat guruhining jinsi va yoshi tarkibi tadqiqot guruhiga o'xshaydi. Barcha ishtirokchilar asosiy tadqiqot usullarini (shikoyatlarini aniqlash, anamnezni olish, tashqi tekshiruv, og'iz bo'shlig'ini tekshirish, tishlarning qattiq to'qimalari kasalliklarini aniqlash, malokluziya) va qo'shimcha (rentgen) o'z ichiga olgan keng qamrovli stomatologik tekshiruvdan o'tkazildi. tekshirish, "Gamburg testi", Tek-skan diagnostikasi, og'iz suyuqligini baholash, bukkal epiteliyning sitologik tekshiruv, tishlarning qattiq to'qimalarining elektrometriyasi, tishlarning qattiq to'qimalarining qarshiligini baholash).

Sportchilarning tishlari qattiq to'qimalarining mikrostrukturaviy xususiyatlarini tahlil qilish uchun quyidagi tadqiqotlar o'tkazildi: yarim kontaktli atom kuch mikroskopi (Asylum MFP 3D mikroskop, AQSH), skanerlash elektron mikroskopi (Quanta 200 FEI SEM mikroskopi), Raman mikrospektroskopiyasi (HORECA LabRam 3000 mikro-Raman spektrografi), Vikers usuli (PMT-3 qurilmasi). Eksperimental tadqiqot uchun material 4x5x1,5 mm o'lchamdagi doimiy tishlarning emalining uzunlamasına bo'laklari edi. 18-30 yoshdagi sportchilarda ortodontik sabablarga ko'ra tishlar chiqarildi.

Bo'limlar tish tojini suv bilan sovutilgan olmos asbob bilan arralash orqali olinadi. Olingan ma'lumotlarga asoslanib, qattiq tish to'qimalarining kasalliklari bilan og'rikan sportchilarni kompleks davolash taktikasi individual og'iz gigienasi uchun ishlab chiqilgan innovatsion terapevtik va profilaktik tish pastasi va qattiq to'qimalarda nuqsonlarni tiklash uchun plomba materiallarini oqilona tanlash orqali optimallashtirildi. turli lokalizatsiya tishlari. Ushbu tadqiqotni amalga oshirish jarayonida innovatsion terapevtik va profilaktik tish pastasi ishlatilgan.

Uning asosini organosilikon glitsero-gidrogel - Silativit, yuqori transkutan faollikni namoyon qiluvchi biomas keluvchi dori, biologik faol plomba - zarracha hajmi 20-80 nm bo'lgan nanostrukturallik gidroksiapatit tashkil etadi.

Ishlab chiqilgan terapevtik va profilaktik tish pastasining xavfsizligi, umumiy va mahalliy ta'sirini aniqlash uchun laboratoriya hayvonlarida bir qator tajribalar o'tkazildi.

Asylum MFP3D mikroskopi (Asylum Research, AQSH), Vikers usuli (PMT-3 qurilmasi) yordamida yarim kontaktli atom kuch mikroskopi yordamida yangi tish pastasi ta'sirida tishlarning qattiq to'qimalarining fizik-kimyoviy xossalarni dinamikasini baholash. skanerlovchi elektron mikroskop (Quanta 200 FEI mikroskopi) SEM),

Raman mikrospektroskopiyasi (HORECA LabRam 3000 mikro-Raman spektrografi).

Asosiy guruh har kuni yangi davolash-profilaktika tish pastasidan foydalangan. Taqqoslash guruhi prototiptan foydalangan. Probandlar ularga berilgan terapevtik va profilaktik tish pastasi namunalardan foydalanish majburiyatini oldilar. Tadqiqot davrida og'iz bo'shlig'i gigienasining boshqa shakllariga yo'l qo'yilmagan.

Stomatologik tekshiruvlar tadqiqotdan oldin, birinchi qo'llashdan keyin, 12 soat, 7 kun, 14 kun, 1, 6, 12 oydan keyin o'tkazildi). Tishlarning qattiq to'qimalarida plomba nuqsonlari sifati bo'yicha klinik tadqiqotlar 24 oy ichida o'tkazildi. Tishlarning qattiq to'qimalaridagi nuqsonlarni tiklash uchun 4 guruh materiallar bilan to'g'ridan-to'g'ri tiklash usuli qo'llanildi: Dyract XP kompommer (Dentsply), termoplastiklashtirilgan kompozit plomba moddasi Filtek.

Tadqiqotning barcha ishtirokchilariga tishlarning ko'payishi (ICD-10, kod K03.0), dentin kariesi (ICD-10, kod K02.1) turli lokalizatsiya tashxisi qo'yilgan. Guruhlar ichida bemorlar tasodifiy tanlab olish yo'li bilan kichik guruhlariga bo'lingan. Tadqiqotdan tashqari mezonlari: tish anomaliyalari, tish bo'shlig'ining yaxlitligini buzish, temporomandibulyar bo'g'imning disfunktsiyasi, chaynash mushaklarining tonusining oshishi, tishlarning qattiq to'qimalarida nuqsonning hajmi 30% dan ortiq. Restavratsiyalarning funktsional holati qayta tiklashdan bir hafta o'tgach, shuningdek, 1, 6, 12 va 24 oylarda baholandi. Plombalarning xavfsizligini baholash uchun "Tishlarning kompozit restavratsiyasini baholash mezonlari" ishlatilgan (Nikolaev A.I., Gilmiyarov E.M., Mitronin A.V., 2015).

Tish salomatligi tufayli bemorlarning hayot sifatini baholash OHIP-14-aesthetic-RU (Gileva O. S., 2013) "Tish salomatligiga ta'siri profili" ixtisoslashtirilgan tasdiqlangan so'rovnomasi yordamida amalga oshirildi.

Natijalar va muhokama. Mashg'ulotlar va sport musobaqalari paytidagi yuqori jismoniy va hissiy yuklar oksidlovchi stressning rivojlanishiga yordam bergan bo'lsa-da, ular jag'ning mushaklari, temporomandibular bo'g'in, artikulyatsiya va okklyuzion, tishlarning qattiq to'qimalari va periodontium holatiga ta'sir qiladi. , 18, 12]. Shuni ta' sugu'orish kerakki, tishlarning to'liq kasalliklarni oziqlantirishni tozalashga, organizmning sog'lig'iga va hayot sifatining ta'siriga keladi [7, 12]. , 9].

Ko'pgina jismoniy mashqlar bilan faol, ammo sport bilan shug'ullanadigan odamlar bilan solishda, sportchilar orasida qattiq tish to'ining kariyes va karioz bo'lmagan jag'lari kengligini, ko' tikilgan [3 2]. 2016-yilda Rio-de-Janeyroda bo'lib o'tgan Olimpiada o'yinlari ishtirokchilarining stomatologik tekshiruviga ko'ra, atigi 28,2 foizi sanitarizatsiya qilingan. Tish kariyeslari 75% hollarda, abraktsiya nuqsonlari 59% da uchraydi [11]. Rossiyada bu qiymatlar 80% ga etadi [2].

Respublikaning markaziy mintaqasidagi turli kasb-hunar sport klublari yoshlari o'rtasida o'tkazilgan kohort epidemiologik tadqiqotga ko'ra, eng ko'p uchraydigan patologiya stomatologik kariyes (K02) bo'lib, u tekshirilganlarning 90 foizida aniqlangan. Olingan natijalar JSST mezonlari bo'yicha kariyesning yuqori darajada tarqalishini tavsiflaydi. KPU indeksining o'rtacha qiymati $9,7 \pm 0,8$ ni tashkil etdi, bu ushbu yosh guruhida kariyesning yuqori intensivligini ko'rsatadi. KPU indeksining tuzilishida "K" komponenti ustunlik qiladi - $6,0 \pm 1,1$, bu bemorlarning ushbu toifasida stomatologik yordamning etarli darajada emasligini ko'rsatadi. Kariyesning murakkab shakllari 44% hollarda uchraydi [5].

Tishlarning qattiq to'qimalarining kariy bo'lmagan lezyonlari ham aniqlandi: mos ravishda (30%), (10%) va (35%) nisbatda tishlarning asinmasi, floroz, eroziya. Chaynash mushaklarining parafunktsiyasi (bruksizm, aqliy yoki jismoniy stress paytida tishlarning kuchli siqilishi) bo'lgan sportchilarda abraktsiya nuqsonlari qayd etilgan. Kuchli sportchilarda tishlarning kariysiz lezyonlari tarqalishining yuqori darajasi kraniomandibulyar tizimda sezilarli funktsional o'zgarishlar mavjudligining belgisi bo'lishi mumkin [13].

Kariyer bo'lmagan shikastlanishlar orasida travma alohida o'rin tutadi. Sportchilarda maxillofacial mintaqaning o'tkiri travmatizmi muammosi ko'plab olimlar tomonidan juda chuqur o'rganilgan [1, 8]. Uning tarqalishi ko'pgina omillarga, xususan, sport turiga, uning o'ziga xos xususiyatiga, sportchining jinsiga, yoshiga, sport mahorati

darajasiga, sportdagi tajribaga va boshqalarga bog'liqligi isbotlangan. [6]. Adabiyotlarda ma'lumotlarga ko'ra, tish-tirsak jarohatlarining eng katta qismi boks (24,89%), xokkey (18,84%), eshakk eshish (17,76%), kurash (12,58%) kabi sport turlariga to'g'ri keladi [6, 3, 5].

Hujumchi futbolchilar va xokkeychilarda emal ichidagi tishlarning sinishi, tish tojining gorizont sinishi, asosan, yuqori jag'ning markaziy qismida, ildizlarning gorizont sinishi qayd etilgan [7, 8].

Sportchilar orasida kariyesning tarqalishi 96% ni tashkil qiladi va mashg'ulotlarning intensivligi, malakasi, yoshi, sport tajribasiga bog'liq. Sportchilar o'rtasida "asoratlanmagan" va "murakkab" tish kariyeslari nisbati 6: 1 sifatida belgilanadi. Tishlarning travmatik shikastlanishining tarqalishi 6% ni tashkil qiladi.

Tishlarning qattiq to'qimalarining asinmasinin kuchayishi tekshirilganlarning 2% da uchraydi. Yuqori malakali sportchilarda ko'plab tish kariyeslari 57,2% hollarda tashxis qilinadi [4].

Kuchli aloqa sportlari bilan shug'ullanadigan sportchilarning KPU indeksining o'rtacha qiymati $9,9 \pm 5,46$ ni tashkil qiladi, bu kariyes tomonidan qattiq tish to'qimalariga zarar etkazishning yuqori intensivligiga mos keladi. Tekshirilayotganlarning 60 foizida tishlarning eskirishi kuchaygan [7, 4]. Sportchilarda tish kariyesining tarqalishi va intensivligini tahlil qilganda, mashg'ulot jarayonining yo'nalishi va shartlariga qarab, sport bilan shug'ullanmaydigan jismoniy faol shaxslar, tish kariyesi va "surunkali periodontal kasalliklarning xavfli guruhlari bilan solishtirganda sport mahorati darajasi. jarohatlar" aniqlangan. Bularga chidamlilik sporti, suzish, og'ir atletika, jang san'ati bilan shug'ullanadigan yuqori sport malakasiga ega sportchilar kiradi [2, 4].

Turli sport turlari vakillarida ko'plab karies va surunkali periapikal infeksiya o'choqlari mavjudligi qayd etilgan. Ko'pincha bir nechta tish kariyeslari chang'i sportida - 66,6%, badiiy gimnastikada - 60,1%, yengil atletikada - 60% kabi sport turlarida tashxis qilinadi. Jang san'atida bu patologiya kamroq uchraydi - sportchilarning 49,4 foizida [4].

Surunkali infeksiya o'choqlari alohida ahamiyatga ega bo'lib, ular dam olishda va oddiy jismoniy faollik paytida o'zini namoyon qilmaydi, ammo kuchli jismoniy zo'riqish paytida tanaga salbiy ta'sir ko'rsatishi va ko'plab kasalliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Ma'lumki, surunkali infeksiya o'choqlari bo'lgan sportchilarda "bakterial kollaps" deb ataladigan narsa tufayli to'satdan o'lim xavfi ortadi, shuning uchun surunkali infeksiya o'choqlarini sportda to'satdan o'lim uchun qo'shimcha xavf omillari bilan bog'lash taklif etiladi. 9, 4].

Bir qator tadqiqotlar ko'plab tish kariyeslari va periodontal patologiyaning yurakning biriktiruvchi to'qima displazi bilan bog'liqligini aniqladi, bu sportchilarning tish va yurak-qon tomir kasalliklarini, shu jumladan ularning o'zaro kuchayishini taxmin qilish imkonini beradi. Ushbu muallifni o'rganish shuni ko'rsatdiki, sportchilarning 97,6 foizi (og'ir atletikachilar va sport ustalari malakasiga ega bo'lgan suzuvchilar) birlashgan tish patologiyasiga (kariyesning yuqori intensivligi va surunkali periapikal o'choqlar) ega [12, 11].

Yurak-qon tomir tizimining jismoniy faoliyatga va yurak patologiyasiga moslashuvi buzilgan sportchilarning stomatologik holatini o'rganishda kariyesning intensivligi, shuningdek, uning asoratlarining chastotasi aholiga qaraganda sezilarli darajada yuqori. Kariyesning asoratlari haddan tashqari kuchlanishli kardiyomiopatiya bilan og'rikan bemorlarda paydo bo'lgan [12, 1].

Professional sportchilar og'iz bo'shlig'i gigienasining qoniqarsiz darajasiga ega, ayniqsa musobaqadan oldingi va musobaqalar davrida. Sport bilan shug'ullanadigan odamlarning asosiy shikoyatlari tish go'shtining qon ketishi, yomon hid va tishlarning giperesteziyasidir [1].

Tadqiqotga kiritilgan sportchilar kariyes bo'shliqlari (74%), tishlarning qattiq to'qimalaridagi nuqsonlar (35%), tish go'shtining qon ketishi (42%), tish cho'kindilari (25%), og'izdan yomon hid (15%), giperesteziya tishlari haqida shikoyat qildilar. (35%). So'rov davomida sportchilarning 38 foizi temporomandibulyar bo'g'im sohasidagi noqulaylikdan va maxillofasiyal mintaqa mushaklarining qattiqligidan, uyqu paytida tishlarning silliqlashidan shikoyat qildi.

Tish shifokori tekshiruvi natijasida sportchilarning atigi 5,5 foizi sog'lom ekanligi ma'lum bo'ldi. Stomatologik indekslarning ko'rsatkichlari quyidagicha aniqlandi: KPU(h)=0, ONI-S=0,7±0,1; PMA=8±2%. Tish kariyesining intensivlik indeksi KPU (h) tsiklik sport

turlari bilan shug'ullanadigan sportchilar guruhida 10,2±3,5, tezlik-kuch - 13,4±2,5, jamoaviy sport - 12,6±3,2 ni tashkil etdi, bu 12 intensivlik darajasining yuqori darajasiga to'g'ri keladi. JSST mezonlariga muvofiq tish kariesi, nazoratda - 7,3 ± 4,08 - tish kariesining intensivligining o'rtacha darajasiga to'g'ri keladi.

Birlamchi stomatologik tekshiruvda tishlarning qattiq to'qimalarining karioz bo'lmagan shikastlanishlari aniqlandi: tishlarning ko'payishi (K03.0, ICD-10), tish eroziyasi (K03.2, ICD-10), tish sinishi (S02.5, ICD-10). M.G. tasnifiga ko'ra 1-darajali ishqalanishning kuchayishi mavjudligi. Bushan sportchilarning 53±2,7%, nazorat guruhida 35%±3,6 aniqlangan. Gorizontal shakl tez-kuchli sport bilan shug'ullanadigan odamlarda ko'proq uchraydi - 94±2,6%. Boshqa sport guruhlarida bu ko'rsatkichlar 1,5 barobar kam. Nazorat guruhida abrazivning gorizontal shakli 68±3,4% da sodir bo'lgan.

Sportchilarda qattiq tish to'qimalarining kombinatsiyalangan shikastlanishi (karies va abraziv) yuqori darajada - 96% ± 4,6 ni tashkil etdi, bu nazorat guruhiga nisbatan 1,6 baravar yuqori. Har xil tish anomaliyalari sportchilarning 35,7±6,14 foizida eskirish kuchaygan va jismoniy faol, ammo sport bilan shug'ullanmaganlarning 28,5±5,4 foizida kuzatilgan. Og'iz bo'shlig'i gigienasining qoniqsiz darajasi asosiy va nazorat guruhidagi bemorlarda bir xil darajada qayd etildi (OHI-S 1,84±0,18). Asosiy guruhda periodontal yallig'lanishning intensivligi aniqroq.

Shunday qilib, sportchilarda PMA indeksi 35,73±9,14 ni tashkil etadi, bu gingivitning o'rtacha og'irligiga to'g'ri keladi, nazorat guruhida - 24,45±6,11. Sportchilarda og'izning shilliq qavatida gematoma yoki eroziya shaklida namoyon bo'ladigan o'tkir va surunkali travma izlari (K13.1), tishlarni yopish chizig'i bo'ylab yonoqlarda - 38, 3 ± aniqlanadi. 8,6, lablar shilliq qavatida - 21,5 ± 5, 3. Sportchilarda okklyuzion kontaktlarni tahlil qilishda tishlarni yopish paytida erta va superkontaktlarning buzilishi (100%), okklyuzion kuchlar vektorining og'ishi (88,6%), okklyuzion muvozanatning buzilishi (77,2%) aniqlangan.

Sportchilar tishlari emalining pürüzlülügünün qiymati 15,5±1,6 nm ni tashkil etadi, bu sport bilan shug'ullanmaydigan odamlar uchun ushbu ko'rsatkichlarga nisbatan 2 marta yuqori.

O'rganilayotgan kompozitsiyani olgan hayvonlarning umumiy holati va vazn ortishi buzilmagan shaxslarnikidan farq qilmadi. Vizual tekshiruv vaqtida kompozitsiyani qo'llash sohalarida ko'rinadigan patologik o'zgarishlar aniqlanmadi.

Yangi farmakologik tarkibning 50% eritmasini 30 kunlik intragastral yuborishdan so'ng geksnal uyquning yashirin davri davomiylikining o'zgarishi distillangan suvni kiritish bilan 3,3 ± 0,03 minutga nisbatan 3,15 ± 0,05 minutni tashkil etdi (p < 0,05). , bu yangi

tish pastasi laboratoriya hayvonlarining tanasiga salbiy ta'sir ko'rsatmaydi degan xulosaga kelish imkonini beradi. Vizual tekshiruv vaqtida preparatni qo'llash sohalarida ko'rinadigan patologik o'zgarishlar aniqlanmadi.

Besh ballli baholash tizimiga muvofiq eritema paydo bo'lishining umumiy bahosi 0 ballni tashkil etdi. Konyunktiva tekshiruvi natijalarini baholashda, hech bir holatda, fiziologikdan tashqari, sklera, kon'yunktiva, lakrimal kanalidagi o'zgarishlar aniqlanmagan. 18 Olingan natijalar yangi tish pastasining toksik xususiyatlarining yo'qligini va undan foydalanish xavfsizligini ko'rsatadi. Laboratoriya hayvonlarining qonini biokimyoviy tahlil qilishda, o'rganilayotgan tish pastasini oshqozon ichiga yuborish va teriga qo'llashda AST va ALT faollik darajasining nazorat guruhidagi hayvonlarga mos keladigan o'zgarishi kuzatildi.

Xulosa. Shunday qilib, bir qator eksperimental tadqiqotlar yangi tish pastasidan foydalanish xavfsizligi va biologik muvofiqligini ko'rsatdi. Eksperimentning ikkinchi bosqichi yangi tish pastasi ta'sirida tishlarning qattiq to'qimalarining fizik-kimyoviy xususiyatlarining o'zgarishini baholash edi. PC-AFM dan foydalangan holda, o'rganilayotgan namunalarning emalining bir jinsli bo'lmagan mikroreleflil silliq yuzasi borligi aniqlandi. Barcha o'rganilgan uchastkalarda 19 gidroksiapatitning kristallari bo'lgan chuqurliklar va katta o'smalar aniqlanadi. Olingan tasvirlarni taqqoslash shuni ko'rsatdiki, namunalar bir xillik o'lchamlari bilan bir-biridan farq qiladi.

Sportchilarning og'iz suyuqligini tahlil qilish slg A ning past ko'rsatkichlarini ko'rsatadi - 24,2±0,65 IU/ml, leykotsitlar tarkibining 45,7±9,15 hujayra/mkl ortishi, bu nazorat guruhiga nisbatan 1,7 baravar ko'p; umumiy oqsilning qiymati 0,80±0,15 g/l ni tashkil etadi, bu nazorat guruhidagidan 1,3 marta ko'pdir. Olingan natijalar so'lakning to'siqlik funksiyasi buzilganligini ko'rsatadi. Emalning PC-AFM usulidan foydalangan holda sportchilarning tishlari qattiq to'qimalarining strukturaviy xususiyatlarini eksperimental o'rganishda heterojen relef o'rnatildi, okklyuzion yuzada mikroqovak o'choqlar ko'rinishidagi chuqurchalar, teshik hajmi 0,5 mkm, prizmalararo bo'shliqlar konturining xiralashishi.

Shunday qilib, sportchilarning tish sog'lig'ining eng muhim buzilishlari tishlarning qattiq to'qimalarining kombinatsiyalangan shikastlanishlari (karies va ishqalanishning kuchayishi), travmatik okklyuziyonning mavjudligi, TMJ disfunktsiyasi, chaynash mushaklari ohangining oshishi, travmatik shikastlanishlar hisoblanadi. og'iz bo'shlig'ining va tupurikning himoya xususiyatlarining pasayishi. Shu munosabat bilan turli sport turlari vakillarida yangi shaxsiy gigiena vositalaridan foydalangan holda tish kasalliklarining individual profilaktikasi alohida ahamiyatga ega.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. Бабаев Е.Е. Мамедов Ф.Ю. Альтернативные методы лечения заболеваний пародонта на фоне развития синдрома перетренированности. // Росс.стом.ж. 2014, (1), с24-27.
2. Гаджиев Д.Г. Стоматологический статус профессиональных спортсменов. // Казанский мед.ж., 2020:101(3): с.365-370.
3. Ягудин Р.Х., Кузьмина Ж.И. Стоматологическая заболеваемость спортсменов олимпийского резерва и пути её снижения. // Ж.Практич.медиц., 2013: 1 (1-2): с.148-151.
4. Andrade R.A., Modesto A., Evans, et al. Prevalence of oral trauma in Para-Pan American games athletes. Dent. Traumatol. 2013; 29:280-4.
5. Azodo C.C., Odai C.D., Osazuwa-Peters N., et al. A survey of orofacial injuries among basketball players. Int. Dent. J. 2011; 61:43-6.
6. Cullinan M.P., Seymour G.J. Periodontal disease and systemic illness: will the evidence ever be enough? Periodontol 2000 2013; 62: 271-86.
7. Davidson M., Keating J. Patient-reported outcome measures (PROMs): how should I interpret reports of measurement properties? A practical guide for clinicians and researchers who are not biostatisticians. Br. J. Sports Med. 2014; 48:792-6.
8. Ризаев Ж.А., Назарова Н.Ш. Состояние местного иммунитета полости рта при хроническом генерализованном парадонтите. Вестник науки и образования 2020. № 14 (92).Часть 4. С 35-40.
9. Rizaev Jasur Alimjanovich, Nazarova Nodira Sharipovna. Assessment Of Changes In The Condition Of Periodontal Tissues In Workers Exposed To Exposure To Epoxy Resin. The American journal of medical sciences and pharmaceutical research №2 P 14-17.
10. Ризаев Ж.А., Назарова Н.Ш. Состояние местного иммунитета полости рта при хроническом генерализованном парадонтите. Вестник науки и образования 2020. № 14 (92).Часть 4. С 35-40.
11. Ризаев Ж.А., Назарова Н.Ш. Эффективность савокупного лечения болезней парадонта и слизистой оболочки работающих с вредными производственными факторами. Проблемы биологии и медицины.2020. №3 (119) . С 85-88.
12. Ризаев Ж.А., Назарова Н.Ш., Бердиев. Т.А. Шиша толали тузилмаларни ишлаб чикаришида NBF гингивал гелининг самардорлиги. Жамият ва инновациялар. 2020, октябрь С 678-682.

13. Ризаев Ж.А., Назарова Н.Ш., Бердиев Т.А. Шиша толали тузилмаларни ишлаб чиқаришида NBF гингивал гелининг самарадорлиги. Жамият ва инновациялар. 2020, октябрь. С 565-569.
14. Ризаев Ж.А., Назарова Н.Ш.. Эффективность савокупного лечения болезней пародонта и слизистой оболочки работающих с вредными производственными факторами. Проблемы биологии и медицины. 2020. №3 (119). С 85-88.

ЖУРНАЛ СТОМАТОЛОГИИ И КРАНИОФАЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 3, НОМЕР 4

JOURNAL OF ORAL MEDICINE AND CRANIOFACIAL RESEARCH
VOLUME 3, ISSUE 4

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадқиқот город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000